

Vlaamse Overheid
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid, Dienst Mer
Graaf de Ferrarisgebouw
Koning Albert II-laan 20, bus 8, 1000 BRUSSEL
tel: 02/553.80.79 fax: 02/553.80.75
www.mervlaanderen.be

Richtlijnen plan-milieu-effectrapportage

Bedrijventerreinen die deel uitmaken van het Economisch Netwerk Albertkanaal

POM Antwerpen en POM Limburg

28 mei 2008

PLMER-0060-RL

1. Inleiding

Op basis van de studie ‘Nadere uitwerking van het Economisch Netwerk Albertkanaal’ zette de Vlaamse regering op 23 april 2004 het licht op groen voor de verdere uitwerking van het ENA in uitvoering van het ruimtelijke structuurplan Vlaanderen. De beslissing omvatte een reeks uit te werken acties. Deze acties hebben betrekking op de implementatie van voorstellen tot inbreiding en herstructurering van reeds bestemde bedrijventerreinen, het schrappen van een aantal mogelijke locaties voor regionale bedrijventerreinen, enz. Een belangrijk onderdeel van de beslissing omvat de selectie van de regionale bedrijventerreinen en locaties voor verder onderzoek i.f.v. de verdere ontwikkeling van het ENA, al dan niet in combinatie met het opleggen van een aantal randvoorwaarden of bijkomende onderzoeksinitiatieven.

Initiatiefnemer voor het plan-MER zijn de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappijen (POM) van Antwerpen (Lange Lozanastraat 223 bus 4, 2018 Antwerpen) en Limburg (Kunstlaan 18, 3500 Hasselt).

In toepassing van het *decreet van 27 april 2007 houdende wijziging van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en van artikel 36ter van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu* en van de *Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van plannen en programma's* (waarvan het decreet de omzetting regelt) is het plan milieubeoordelingsplichtig.

Het doel van het op te stellen plan-MER is om een zo concreet mogelijk beeld te geven van de te verwachten gevolgen voor mens en milieu van het plan en haar alternatieven en om aan te geven hoe negatieve effecten kunnen vermeden, gemilderd, verholpen of gecompenseerd.

Overeenkomstig het Besluit van de Vlaamse Regering van 10/12/2004 zijn een aantal van de deeldomeinen onderworpen aan een milieubeoordelingsplicht volgens de rubrieken uit de bijlage II. Bijgevolg dient de initiatiefnemer in een latere fase nog een project-MER of een gemotiveerd verzoek tot ontheffing op te stellen voor de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunningen. Deze plan-MER kan ook voor deze documenten de basis vormen, indien het plan en de effecten hiervan reeds op een voldoende gedetailleerd niveau beschreven worden.

Het kennisgevingsdossier voor deze plan-MER is door de dienst Mer van de Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid volledig verklaard op 14 februari 2008. De terinzagelegging liep van 20 februari 2008 tot en met 16 maart 2008. Het kennisgevingsdossier was gedurende de terinzagelegging te raadplegen op de website van de dienst Mer, bij de initiatiefnemers en bij de volgende steden en gemeenten: Antwerpen, Beringen, Bilzen, Diepenbeek, Geel, Genk, Grobbendonk, Ham, Hasselt, Heusden-Zolder, Herentals, Laakdal, Lanaken, Lummen,

Meerhout, Olen, Ranst, Schilde, Schoten, Tessenderlo, Westerlo, Wijnegem, Wommelgem, Zandhoven en Zutendaal.

De dienst Mer heeft gezorgd voor een aankondiging in het Belang van Limburg en de regionale (Antwerpse) editie van het Laatste Nieuws. Parallel aan de terinzagelegging werden de adviezen bij de administraties en openbare besturen gevraagd.

Deze richtlijnen zijn na een overlegvergadering met de betrokkenen opgesteld door de dienst Mer en ze hebben betrekking op de inhoudsafbakening, reikwijdte, detailleringsgraad en aanpak van het op te stellen plan-MER. Ontvangen inspraakreacties en adviezen worden hierin meegenomen (zie bijlage).

2. Vorm en presentatie

Met betrekking tot de vorm en presentatie vraagt de dienst Mer:

- recent kaartmateriaal te gebruiken, voorzien van een duidelijke bronvermelding, een correcte schaal aanduiding, noordpijl en legende. Het kaartmateriaal is van goede kwaliteit, overzichtelijk en op het gewenste detailniveau (schaal) naar bruikbaarheid toe;
- verwijzingen in de tekst naar deze kaarten op te nemen;
- op de kaarten het studiegebied (het plangebied + de zone waarop mogelijke effecten kunnen plaatsgrijpen) af te bakenen;
- de locatiegebonden effecten en milderende maatregelen cartografisch te illustreren;
- een afkortingenlijst, verklarende woordenlijst en literatuurlijst in het rapport op te nemen;
- de inhoudsopgave een logische en homogene structuur te geven;
- achtergrondinformatie in bijlagen op te nemen;
- nutteloze herhalingen in de tekst te vermijden;
- het MER te controleren op tikfouten en grammaticale fouten;
- dat de initiatiefnemer en alle deskundigen de eindversie van het MER ondertekenen.

Specifiek voor dit plan-MER vraagt de dienst Mer:

- om bij de beschrijving van de planelementen (p. 21-22) de integrale tekst van de beslissing van de Vlaamse Regering over te nemen voor beslispunt 7;
- om de conclusie op p. 22 dat er reeds consensus zou bestaan over de schrapping van het Cabergkanaal, die voorbarig is, te schrappen.

3. Doelstelling, verantwoording en besluitvorming

Het doel van het plan-MER is het bestuderen en het rapporteren van de mogelijke milieueffecten die het gevolg kunnen zijn van de uitvoering van de acties in het kader van het Economisch Netwerk Albertkanaal.

Voor een aantal deeldomeinen zal een GRUP opgesteld worden. De resultaten van het plan-MER zullen doorwerking krijgen in de op te stellen GRUPS. Op deze manier vormt het plan-MER een instrument dat de brug slaat tussen ecologie/milieu en ruimtelijke ordening. Wat de doorwerking van het plan-MER in het RUP betreft, dient bij vaststelling van het GRUP aangegeven te worden hoe de milieuoverwegingen in het plan of programma geïntegreerd werden. Tevens dient aangegeven te worden hoe rekening werd gehouden met het goedgekeurde plan-MER en de opmerkingen en commentaren die werden uitgebracht, en waarom gekozen werd voor het plan zoals opgenomen in het GRUP (in het licht van andere redelijke alternatieven die behandeld zijn). Indien een monitoringonderzoek wordt georganiseerd, dienen tevens de monitoringmaatregelen vermeld te worden.

Tevens zal het MER duidelijk aangeven welke de vervolgstappen zijn na het plan-MER, vooraleer met de uitvoering van het plan kan worden gestart. Tevens zal aangegeven worden in welke fase nog inspraak mogelijk is en op welke wijze. Indicatief zal waar mogelijk worden aangegeven welke het te verwachten tijdsplan is.

4. Voorgenomen plan en alternatieven

Aan het opstellen van de kennisgeving is reeds het plannings- en overlegproces “Nadere uitwerking van het Economisch Netwerk Albertkanaal” voorafgegaan. Hierbij werd een afweging uitgevoerd van een reeks voorstellen voor regionale bedrijventerreinen. Mede op grond van milieuredenen zijn toen een aantal voorstellen niet weerhouden. Deze voorstellen zijn opgesomd in de beslissing van de Vlaamse regering van 23 april 2004 (beslispunt 4). Het is niet de bedoeling om in het kader van het plan-MER deze alternatieve voorstellen opnieuw in overweging te nemen.

Voor het gehele ENA dient wel het nulalternatief (geen ontwikkeling en uitbreiding terreinen) meegenomen te worden.

Voor de weerhouden terreinen na het proces “Nadere uitwerking van het Economisch Netwerk Albertkanaal” dienen wel inrichtingsalternatieven bestudeerd te worden, indien uit inspraakreacties en uit het gevoerde milieuonderzoek zou blijken dat dit nuttig is. De mogelijkheid om te verschuiven in oppervlakte, bijvoorbeeld omdat ontwikkeling als

industriegebied van delen van het terrein vanuit milieuoogpunt niet gewenst is, moet ook opengelaten worden.

5. Juridische en beleidsmatige context

De kennisgeving heeft opgave gedaan van het juridisch/ beleidsmatig kader dat voor dit MER van belang is en dit in functie van mogelijke ontwikkelingsscenario's en toetsingskaders voor de ingeschatte effecten.

Het MER zal zorgvuldig nagaan waar de relevantie zich situeert en met name ook aangeven of de voorwaarde onderzoekssturend (bijv. t.b.v. een toetsingskader) kan zijn dan wel procedurebepalend (bijv. t.b.v. het schetsen van het besluitvormingsproces) of een combinatie van beide. Het is van belang om ook tijdens het opstellen van het MER de stand van zaken van het beleid en de wetgeving op te volgen.

De dienst Mer prefereert om het hoofdstuk over de juridisch/beleidsmatige randvoorwaarden in het MER te beperken tot een uitgebreide matrix, zoals opgenomen in de kennisgeving. Deze matrix geeft aan welke randvoorwaarden relevant zijn voor deze projecten en waar deze relevante randvoorwaarden verder behandeld worden (vb. onder welk punt, in welke discipline,...). Niet-relevante uitweidingen of achterhaalde procedurestappen worden vermeden. De juridische en/of beleidsmatige randvoorwaarden met een duidelijke ruimtelijke component worden wel duidelijk cartografisch gepresenteerd.

Volgende relevante randvoorwaarden dienen bijkomend te worden aangepast, opgevolgd of aangevuld:

- De nieuwe VLAREBO die van toepassing is vanaf 1 juni 2008 dient vermeld te worden, net als de gewijzigde grondverzetregeling.
- Het project-MER Broechem-Ranst moet vermeld worden (met een stand van zaken).
- De titel van het Ruimtelijk Structuurplan Provincie Limburg moet aangepast worden en indien mogelijk kan de totale passage m.b.t. het ENA uit dat structuurplan vermeld worden (om verwarring t.g.v. interpretatie of samenvatten te vermijden).

Opgenomen juridische en terreinfiches moeten geactualiseerd worden. Redactionele fouten moeten nagekeken worden (o.a. verwijzing korte en lange termijn, spoor 1 en spoor 2, ...).

6. Methodologie - aanpak

In de kennisgeving wordt gewerkt met een receptorgerichte effectgroepenbenadering. De beschouwde receptoren zijn “natuur”, “landschap” en “mens”. Bij de beschrijving van de referentiesituatie worden dan weer wel de disciplines mobiliteit, geluid en lucht vermeld, vnl. als input voor de receptoren natuur, landschap en mens.

Om duidelijk de verbinding te maken tussen de ‘normale’ disciplines en de receptoren zal in het MER de nodige aandacht besteed worden aan de link tussen de twee benaderingen.

Deze richtlijnen zijn opgesteld volgens het klassieke disciplinegerichte patroon. Het is aan het studie bureau en de initiatiefnemer om deze richtlijnen een juiste plaats te geven binnen de receptorgerichte benadering van het MER.

Een aantal van onderstaande opmerkingen zijn eerder relevant voor de terreinen waarvoor een gebiedsgerichte beoordeling zal gebeuren in het MER. De dienst Mer vertrouwt op de deskundigheid van de opstellers van het MER om uit te maken welke opmerkingen globaal relevant zijn en welke enkel voor de gebiedsgerichte benadering.

7. Bestaande toestand en milieueffecten

De kennisgeving geeft een beschrijving per discipline van de wijze waarop de referentiesituatie zal worden beschreven, welke bestaande gegevens daarvoor gebruikt zullen worden en waar, in het raam van het MER, bijkomende inventarisaties noodzakelijk zijn. Als (basis)referentiesituatie dient de huidige toestand van het gebied met de onmiddellijke omgeving te worden behandeld. Er zal in het MER duidelijk aangegeven en gemotiveerd worden welk referentiejaar gebruikt wordt voor de bespreking van elke discipline en de bespreking van de discipline en het gehanteerde cijfermateriaal zal hier al dan niet disciplineoverschrijdend op afgestemd worden.

Bij de bepaling van het studiegebied dient rekening gehouden te worden met het feit dat het studiegebied zowel het plangebied als het gebied met effecten dient te omvatten. De afbakening van het studiegebied dient voor elke discipline op kaart gesitueerd te worden.

Relevante gestuurde ontwikkelingsscenario's, m.n. de mogelijke evoluties die het studiegebied zou kunnen doormaken op basis van juridische en beleidsmatige randvoorwaarden (zonder uitvoering van het plan) dienen te worden uitgewerkt..

Het studiegebied binnen de verschillende disciplines zal voldoende ruim genomen worden ten behoeve van de effectbeschrijving. Het afbakingsproces is een iteratief proces dat bij de redactie van het eindrapport dient afgerond te zijn. De grenzen worden cartografisch gepresenteerd.

Tijdens het opstellen van het MER dient men gebruik te maken van de disciplinespecifieke delen van het Richtlijnenboek m.e.r., meer bepaald de hoofdstukken met betrekking tot (bronnen van) Basisinformatie, (afbakening van het) Studiegebied en (analyse van de) Referentiesituatie.

Met betrekking tot en aanvullend op de Kennisgeving kan hierbij nog hetvolgende aangegeven worden.

*Met betrekking tot de discipline bodem:

- Een apart hoofdstuk bodem is momenteel niet opgenomen in de kennisgeving. In het MER zal duidelijk aangegeven moeten worden op welke plaatsen de beschrijving en beoordeling m.b.t. bodem terug te vinden is.
- Er dient recent bronmateriaal gebruikt te worden voor de beschrijving van de referentiesituatie.
- Er dient nagegaan te worden in hoeverre mogelijk reeds vastgestelde bodemverontreiniging het plan en de effecten ervan kan beïnvloeden. Voor de beschrijving van de bodemkwaliteit kan o.a. gebruik worden gemaakt van de informatie die bij OVAM (www.ovam.be) of de relevante gemeentebesturen beschikbaar is.
- Bij een bestemmingswijziging moet rekening gehouden worden met het feit dat de bodemsaneringsnorm voor het vaste deel van de aarde afhankelijk is van het bestemmingstype en dat dus met een wijziging van de bestemming ook de norm kan wijzigen.
- De impact op de bodem dient maximaal in rekening gebracht te worden, ook op de aanpalende percelen in het agrarische gebied (link met receptor mens).

*Met betrekking tot de discipline grond- en oppervlaktewater:

- Deze discipline wordt momenteel niet expliciet vermeld in de kennisgeving omwille van de receptorgerichte benadering. Een apart hoofdstuk Water zal om verwarring te vermijden toch opgenomen moeten worden. In dit hoofdstuk kan dan verwezen worden naar relevante passages onder de receptoren natuur en mens, ook om zicht te krijgen op de elementen nodig voor de watertoets.
- De invloed van de ontwikkeling van de bedrijventerreinen op de waterkwaliteit van het Albertkanaal dient beschouwd te worden.
- De huidige grond- en oppervlaktewaterkwaliteit binnen het studiegebied dienen beschreven te worden zodat een beeld verkregen wordt van de resterende milieugebruiksruimte.
- De ligging van de relevante waterlopen in de nabijheid van het plangebied dienen duidelijk besproken te worden en weergegeven op een kaart. Er zal daarbij ook aandacht worden besteed aan een beschrijving van de huidige structuurkwaliteit.

- Overstromingsgevoelige zones in het plangebied en in de omgeving van het plangebied worden duidelijk in beeld gebracht.
- Mogelijke invloed op drinkwaterwinning uit Albertkanaal moet aangehaald worden.
- Er dient voldoende aandacht besteed te worden aan het effect van de toename van de verharding op de piekdebieten van de relevante waterlopen. Indien er in de huidige situatie al overstromingsgevoelige gebieden gekend zijn, dient minstens kwalitatief bekeken te worden of het risico op overstroming verder zal toenemen. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de mogelijke hoge natuurlijke grondwaterstanden die binnen het studiegebied kunnen voorkomen.
- De elementen voor het uitvoeren van de watertoets dienen aangereikt te worden.

*Met betrekking tot de discipline geluid en trillingen:

- De invloed van het verkeer is een belangrijke factor die onder de discipline geluid uitgebreid aan bod moet komen.
- Spoorverkeer wordt in de kennisgeving omschreven als niet of weinig storend. Het discontinue karakter van dit geluid maakt echter dat het zowel voor mens als natuur als zeer storend ervaren kan worden en dient aldus behandeld te worden in het MER.
- Er dient rekening gehouden te worden met de principes van milieuzonering.
- De impact op nabijgelegen VEN-, SBZ-V en SBZ-H gebieden dient besproken te worden.
- Momenteel worden op gebiedsniveau enkel een aantal ambulante metingen uitgevoerd. Er dient beschreven te worden hoe o.b.v. deze metingen een inschatting van de effecten op (avi)fauna bepaald kunnen worden.
- Voor bespreking van de effecten van exploitatie van het bedrijventerrein is het van belang om de totale beschikbare gebruiksruimte in beeld te brengen. Er dient nagekeken te worden of de voorgestelde bedrijvigheden hierin passen. Indien veel wegverkeer verwacht wordt, dient hier ook mee rekening gehouden te worden. Indien beschikbaar kan aan de hand van kengetallen voor typebedrijvigheden de effecten op het omgevingsgeluid tgv de ontwikkeling van industriële activiteiten besproken worden. De effectbespreking dient uit te wijzen of een alternatieve ruimtelijke situering van de bedrijven een lagere impact heeft.

*Met betrekking tot de discipline lucht:

- De huidige luchtkwaliteit dient beschreven te worden op basis van gegevens van bestaande VMM-meetposten. Bij gebrek aan VMM-meetposten kunnen interpolatiekaarten gebruikt worden, maar de reeds aanwezige industriële activiteiten dienen tevens geïnventariseerd te worden. Op basis van deze inventarisatie is het aangewezen om na te gaan of de lokale luchtkwaliteit relevant beïnvloed wordt door een industriële bron in de directe omgeving. Hiervoor kunnen milieujarverslagen (cfr. VMM emissie inventaris) gebruikt worden zodat een inschatting kan gebeuren van de bestaande emissies. Minstens de parameters NOx en fijn stof zijn relevant. De deskundige moet onderzoeken of er op basis van de bestaande en geplande bronnen andere relevante

parameters moeten opgenomen worden. Aan de hand van deze resultaten dient geëvalueerd te worden welke parameters mogelijk een relevante immisiebijdrage kunnen veroorzaken en in aanmerking komen voor een meer gedetailleerde modellering. Dit laat toe om te berekenen wat de bijdrage in de omgeving is zodat een beter beeld verkregen wordt van de huidige luchtkwaliteit en resterende milieugebruiksruimte.

- Indien geur een relevante parameter is, dient dit ook op de daartoe geëigende manier (cfr. richtlijnenboek lucht) meegenomen te worden bij de bespreking van de referentiesituatie.
- Voor de bespreking van de impact van luchtverontreiniging bij exploitatie van het bedrijventerrein dient onderzocht te worden welke de milieugebruiksruimte (norm – huidige kwaliteit) is voor de relevante parameters. Hierbij dient tevens rekening gehouden te worden met de gegenereerde mobiliteit ten gevolge van de activiteiten van deze bedrijven.
- Er moet ingeschat worden welke parameters de vooropgestelde, relevante bedrijven kunnen emitteren en met welke geraamde hoeveelheid. Voor de industrieterreinen waarvan de toekomstige industriële activiteiten nog niet vaststaan, kan met een (of meerdere) realistisch scenario('s) rekening gehouden worden. Op basis van metingen van vergelijkbare industrieën of gelijkaardige installaties of op basis van sectorgegevens dienen de vermoedelijke emissies ingeschat te worden waarna, voor de relevant bevonden parameters, de immisies begroot kunnen worden bij exploitatie van het terrein. Hiervoor dient, zoals beschreven in de kennisgeving, het IFDM model gebruikt te worden.
- Er dient nagegaan te worden of de emissies t.g.v. de (bijkomende) scheepvaart een relevante bijdrage leveren. Indien dit zo is, moet dit verder meegenomen worden in de modelleringen. Ook de mogelijke impact t.g.v. eventuele wachttijden bij passages van sluizen moet weergegeven worden.
- De luchtmissies door toename van verkeer dienen duidelijk in beeld gebracht te worden. Hierbij zal rekening gehouden worden met verschillen in verkeersintensiteiten, verkeersdoorstroming/snelheid en het aandeel vrachtverkeer. Er dient nagegaan te worden of het model CAR Vlaanderen gebruikt kan worden. Indien dit model gebruikt wordt, dienen de gebruikte invoergegevens weergegeven te worden. Tevens dient de impact t.o.v. de huidige en toekomstige achtergrondwaarden van immisiekwaliteit beoordeeld te worden.

*Met betrekking tot de discipline fauna en flora:

- Uit het MER moet een duidelijke beoordeling blijken van het globale effect van alle locaties samen op fauna en flora.
- Aandacht dient besteed te worden aan versnippering en de landschapsecologische samenhang.
- Er dient rekening gehouden te worden met bestaande ontsnipperingsstudies voor E34, E313 en Albertkanaal.
- Indien er ecotopen aanwezig zijn die gevoelig zijn voor verzuring e.d. dient de link met de discipline lucht duidelijk te blijken uit het MER.

- Indien er soorten aanwezig zijn die gevoelig zijn voor verstoring, dient een duidelijke link met de discipline geluid gelegd te worden.
- Er zal per gebied duidelijk aangegeven worden of een passende beoordeling opgemaakt werd of zal worden. Indien nodig wordt hiervoor contact opgenomen met het Agentschap voor Natuur en Bos.
- Indirecte gevolgen van de impact op water (oppervlaktewater, grondwater, zowel kwaliteit als kwantiteit) door de toekomstige industriële ontwikkelingen dienen onderzocht te worden. Een aandachtspunt is de impact op de waterlopen die naar kwetsbare gebieden stromen (SBZ, VEN).

*Met betrekking tot de discipline landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie:

- Aandacht dient besteed te worden aan aanwezige beschermde landschappen, monumenten, stads- en dorpsgezichten.
- Eerder gegeven advies van het Agentschap Onroerend Erfgoed dient in beschouwing genomen te worden.
- Relevante informatie m.b.t. landschap, onroerend erfgoed en archeologie moet opgenomen worden bij de juridische fiches.
- Er dient voldoende aandacht besteed te worden aan de inplanting van de industriële gebouwen en opgestapelde goederen/containers en de impact ervan op beleving, visuele aspecten en landschappelijke integratie. Indien relevant kunnen milderende maatregelen voorgesteld worden.

*Met betrekking tot mens – sociaal-organisatorische aspecten en mens - gezondheid:

- Het studiegebied dient afgebakend te worden, niet enkel gebaseerd op de zone waar een significante verhoging van het omgevingsgeluid of impact van luchtverontreiniging te verwachten valt, maar ook gebaseerd op de invloed op landbouw of de invloed op recreatie en op het recreatieve verkeer (wandel- en fietsroutes). Ook de visuele reikwijdte van het toekomstige plan zullen bepalend zijn voor de afbakening van het studiegebied.
- De conclusies van reeds uitgevoerde landbouweffectrapporten zullen opgenomen worden in het MER. Hierbij zal ook de nodige aandacht besteed worden aan flankerende maatregelen.
- De link met het reeds uitgevoerde ruimtelijke veiligheidsrapport zal gelegd worden indien relevant.
- Ook voor de discipline mens zal een beschrijving van de nulsituatie opgenomen worden.
- Aandacht voor het recreatieve aspect bij de beoordeling van de effecten is nodig.
- De gevolgen voor de menselijke gezondheid door exploitatie van het industrieterrein en de gewijzigde verkeersstromen dienen op een kwantitatieve wijze (aantal personen blootgesteld bij overschrijding grenswaarden) beschreven te worden (onder meer stofhinder, geluidsoverlast, wijziging luchtkwaliteit, ...).
- De gevolgen op de agrarische activiteiten van de gewestplanwijzigingen dienen besproken te worden.

- Het aantal woningen binnen de specifieke gebieden moet vermeld worden en de consequenties voor de bewoners bij invulling van het terrein moeten beschreven worden.

*Met betrekking tot mens - mobiliteit:

- Op macroniveau dient de huidige situatie op de E313 duidelijk beschreven te worden, met vermelding van de huidige verzadigingsgraad. Daarna zal dan de bij de simulaties van de situaties in 2010 en 2020 telkens berekend worden wat de bijdrage van het ENA aan de verkeersstromen op de E313 is.
- De discipline mens-mobiliteit is cruciaal in dit dossier, ook vanwege de input die hiervoor gegeven moet worden aan de disciplines geluid en lucht.
- Niet enkel het Multimodaal Model Antwerpen dient gebruikt worden, maar ook dit van Limburg of er moet uitgebreid gemotiveerd worden dat het MMA ook een duidelijk en gedetailleerd beeld kan geven van de situatie in Limburg.
- Op mesoniveau moeten een aantal terreinen samen beschouwd worden, bvb. indien ze uiteindelijk aansluiting op dezelfde ontsluitingsweg. Hierbij moet niet alleen met de nieuwe terreinen rekening gehouden worden, maar ook met mogelijke reeds bestaande en geëxploiteerde industrieterreinen in de omgeving, aangezien het cumulatieve effect hier van belang is.
- Tenzij de (resultaten van de) corridorstudie op tijd beschikbaar zouden zijn, zullen een aantal concepten voor ontsluiting op mesoniveau uitgewerkt en geëvalueerd moeten worden het MER.
- De gehanteerde aannames bij de opbouw van het verkeersmodel moeten duidelijk vermeld worden.

De Kennisgeving geeft een beschrijving per discipline van de wijze waarop de effecten zullen onderzocht en beoordeeld worden en geeft aan dat in functie van het effectenonderzoek milderende maatregelen zullen voorgesteld en uitgewerkt worden. Belangrijk hierbij is dat in de tekst van het MER voor elke onderzochte effectgroep duidelijk de gebruikte methodologie voor de effectvoorspelling wordt uiteengezet en dat er gestreefd wordt naar een maximale kwantitatieve beschrijving van de effecten. Vermits de effecten duidelijk beoordeeld dienen te worden naar significantie, dienen **significantie-beoordelingskaders** gebruikt te worden waarin duidelijk gemaakt wordt wanneer een effect als significant of als niet-significant beschouwd kan worden. In het MER zal daarom voor elke discipline de omzetting van de beschreven kwantitatieve of kwalitatieve effecten per effectgroep naar een mogelijke beoordelingsschaal verduidelijkt worden. In de kennisgeving wordt momenteel enkel een beoordelingskader voor de receptoren voorgesteld. De dienst Mer vindt het echter noodzakelijk om zeker voor de beschouwde abiotische disciplines (lucht en geluid) een specifiek beoordelingskader op te nemen. Voor 'lucht' kan het significantiekader uit het richtlijnenboek lucht gebruikt worden, indien het CAR-model Vlaanderen gebruikt wordt, is volgend aangepast significantiekader beschikbaar:

0%	Geen aantoonbare bijdrage volgens het model (impact kan ten hoogste gelijk zijn aan 2,4% t.ov de jaargemiddelde norm) met score 0 Er moet een onderzoek gebeuren naar milderende maatregelen bij 80% opvulling van de norm
2,5%	Beperkte bijdrage (impact kan ten hoogste gelijk zijn aan 4,9%) score -1 Onderzoek naar milderende maatregelen is minder dwingend maar indien de onderzoekssturende randvoorwaarden aangeven dat er zich een probleem kan stellen dan dient de deskundige over te gaan tot voorstellen van milderende maatregelen.
5,0 %	Relevante bijdrage (impact kan ten hoogste gelijk zijn aan 7,4 %) met score -2 Er dient noodzakelijkerwijs gezocht te worden naar milderende maatregelen, eventueel te koppelen aan langere termijn.
Vanaf 7,5%	Belangrijke bijdrage met score -3 Er dient noodzakelijkerwijs gezocht te worden naar milderende maatregelen waarbij aangegeven wordt hoe deze bij de uitvoering van het plan zullen ingepast worden. Indien deze milderende maatregelen het plan onuitvoerbaar maakt, zal er een alternatief moeten uitgewerkt worden.

De deskundige kan van bovenvermeld kader afwijken mits grondige motivering.

Wat betreft geluid kan de deskundige zelf een kader voorstellen.

Tijdens het opstellen van het MER dient gebruik gemaakt te worden van de disciplinespecifieke delen van het Richtlijnenboek m.e.r., meer bepaald de hoofdstukken met betrekking tot (karakterisering van de) Effectgroepen, Effectuitdrukking en Beoordelingscriteria en (analyse van de) Geplande situatie.

Voor significant negatief beoordeelde effecten worden milderende en/of compenserende maatregelen uitgewerkt. Indien er significant negatief beoordeelde effecten, al dan niet na mildering, overblijven, moeten de deskundigen aangeven of het plan voor de aspecten binnen hun discipline haalbaar is. De efficiëntie van de milderende en/of compenserende maatregelen wordt ook steeds kwantitatief aangetoond.

Gebiedsgerichte opmerkingen

Voor een aantal gebieden werden specifiek voor de plaatselijke situatie relevante inspraakreacties ontvangen. Deze dienen als aandachtspunt meegenomen te worden bij de beoordeling van het gebied. Aan de initiatiefnemer werden ook alle inspraakreacties bezorgd, zodat deze over de gedetailleerde informatie beschikken om de opmerkingen te implementeren in het milieuonderzoek.

Opmerkingen die betrekking hebben op gebieden waarvoor een aparte plan-MER zal opgesteld worden die niet geïntegreerd zal worden in dit plan-MER worden hieronder niet besproken. Deze zullen in detail besproken worden bij de specifieke procedure voor die gebieden. Er is wel afstemming voorzien voor de opmerkingen die binnengekomen zijn in het kader van dit dossier met de specifieke plan-MERs voor de betrokken gebieden. Het gaat om de gebieden: Wommelgem-Ranst (& Hoge Keer) en Genk Zuid-West.

Mogelijke cumulatieve effecten met andere gebieden worden uiteraard wel onderzocht in dit globale plan-MER.

Verskillende opmerkingen werden ontvangen voor specifieke gebieden, maar het gaat om zaken die voor alle gebieden relevant kunnen zijn. Voorbeelden zijn:

- mobiliteit (E313, E34, ontsluiting,...) => bespreking onder mobiliteit en bij receptor mens
- fijn stof (door verkeer + exploitatie) => relevant voor lucht en receptoren mens en natuur
- geluid (verkeer, scheepvaart, ook buiten 'normale' werkuren) => relevant voor geluid en receptoren mens en natuur
- verharding, infiltratie => zowel voor water, mens als natuur relevant
- afstemming met bekkenbeheerplannen omliggende waterlopen => water, mens, natuur
- overstromingsgebied (op terrein zelf of in de buurt) => water, mens, natuur
- aandacht voor habitatrictlijngebieden, vogelrichtlijngebieden en speciale beschermingszones in de buurt => natuur
- ingenomen landbouwgebied => mens
- recreatieve functie => mens
- versnippering => natuur, mens
- ...

In het MER zal voor elk van deze zaken in tabelvorm duidelijk gemaakt worden waar in het rapport de relevante informatie gevonden kan worden.

Voor volgende terreinen (niet-limitatief) is een beschrijving van het cumulatieve effect (lucht, geluid, mobiliteit) zeker relevant:

- Hoge Keer, Kappeleveld, Wommelgem-Ranst, Zwaaiikom, Massenhoven
- Heirenbroek, Wolfstee-Klein Gent, Hannekenshoek
- Industrierreinen rond Geel Liessel
- Industrierreinen Genk

In de kennisgeving wordt aangegeven voor welke gebieden een gebiedsgerichte milieubeoordeling zal plaatsvinden in dit MER (p. 42, gebieden in geel). Het gaat om volgende gebieden:

- Kappeleveld (vooral formulering aandachtspunten en milderende maatregelen)
- Zwaaiikom-Ranst (specifiek plan-MER zal opgemaakt worden en zal, als afzonderlijk leesbaar deel, geïntegreerd worden in deze globale plan-MER)

- Massenhoven (Broechem-Ranst: project-MER is lopende en informatie hieruit zal opgenomen worden)
- Hoogbuul (vooral formulering aandachtspunten en milderende maatregelen)
- Eindhoutsebaan (vooral formulering aandachtspunten en milderende maatregelen)
- Kolenhaven-Lummen (oorspronkelijk niet voorzien, maar naar aanleiding van de inspraakreacties toch opgenomen voor gebiedsgerichte uitwerking)
- Zolder Lummen-Zuid (specifiek plan-MER zal opgemaakt worden en zal, als afzonderlijk leesbaar deel, geïntegreerd worden in deze globale plan-MER)
- Kaatsbeek N702 (vooral formulering aandachtspunten en milderende maatregelen)
- Genk Zuid-Oost (specifiek plan-MER zal opgemaakt worden en zal, als afzonderlijk leesbaar deel, geïntegreerd worden in deze globale plan-MER)

Voor de andere gebieden gelden volgende situaties:

- een apart plan-MER wordt opgemaakt of is afgerond: Hoge Keer & Wommelgem-Ranst, Genk Zuid-West, Ham & Zwartenhoek, Tervant,
- voor een aantal terreinen is reeds een RUP opgemaakt of zal de plenaire vergadering voor 1/6/2008 plaatsvinden: Genenbos, Beverdonk, Ravenshout-Noord, Lanaekerveld en Portaal Lammerdries, Liessel, Heirenbroek en Lanakan
- Andere gebieden betreffen een zeer beperkte herstructurering en inbreiding en er worden geen specifieke milieuknelpunten verwacht voor deze gebieden: Antwerpen-Kanaal, Wolfstee-Klein Gent, Hannekenshoek, Ravenshout, Hasselt-Kanaal, Hermes, Sledderlo, Lanaken
- Een aantal gebieden viel onder het zogenaamde spoor 2 en hiervoor werd na een beperkte screening bepaald dat er geen plan-MER plicht is voor deze gebieden: Portaal Lammerdries, Geel Liessel, Genenbos, Ravenshout-Noord, Lanaekerveld
- Voor een aantal andere gebieden werd vroeger reeds een (project)-MER opgemaakt: Genk-Zuid

Voor deze gebieden wordt dus geen gebiedsgerichte beoordeling voorzien in dit plan-MER, maar cumulatieve effecten komen uiteraard wel aan bod.

In onderstaande tabel volgt een kort (niet-limitatief) overzicht van de knelpunten per gebied. Een aantal knelpunten wordt algemeen meegenomen in het plan-MER omdat ze relevant zijn voor alle terreinen (waterhuishouding, lucht, verkeer,...), andere kunnen dan weer beschouwd worden bij de gebiedsgerichte uitwerking, indien deze voorzien is voor het betreffende terrein. Alle inspraakreacties zijn ook doorgegeven aan de opstellers van het MER, zodat zij over de volledige informatie beschikken. De tabel hieronder is slechts een samenvatting.

Gebied	Aandachtspunten
Antwerpen-Kanaal (Antwerpen, Schoten, Wijnegem)	Buffering, waterhuishouding (Kleine Schijn), overstromingsgevoelig gebied, lokale mobiliteit
Hoge Keer (Schilde, Wijnegem, Wommelgem)	Verkeer, licht, water, Grote schijn, ontsnippering Albertkanaal,... => aparte plan-MER lopende (PL062) Cumulatieve opmerkingen met Kapelleveld, Wommelgem-Ranst, Zwaaiikom en Massenhoven
Kapelleveld (Wommelgem)	Waterhuishouding, gedeeltelijk in overstromingsgebied Cumulatieve opmerkingen met Hoge Keer, Wommelgem-Ranst, Zwaaiikom en Massenhoven
Wommelgem-Ranst (Ranst, Wommelgem)	Mobiliteit, erfgoedwaarden, lucht, geluid, ... => aparte plan-MER (PL062) Cumulatieve opmerkingen met Zwaaiikom, Massenhoven, Kapelleveld, Hoge Keer
Zwaaiikom (Ranst)	Waterhuishouding, recreatie, mobiliteit, SBZ-H,... => plan-MER geïntegreerd in deze globale plan-MER Cumulatieve opmerkingen met Hoge Keer, Kapelleveld, Wommelgem-Ranst en Massenhoven
Massenhoven (Broechem-Ranst) (Ranst)	Tappelbeek, aanwezigheid ferrarisbos => project-MER lopende (PRO308) Cumulatieve opmerkingen met Hoge Keer, Kapelleveld, Wommelgem-Ranst en Zwaaiikom
Beverdonk (Grobendonk)	Ontsnippering kleine Nete
Wolfstee-Klein Gent (Herentals)	Aantal cumulatieve opmerkingen met Heirenbroek en Hannekenshoek
Heirenbroek (Herentals)	Buffering, woonwagenterrein, link RVR (seveso) Cumulatieve opmerkingen met Wolfstee-Klein Gent en Hannekenshoek
Hannekenshoek (Herentals)	Cumulatieve opmerkingen met Wolfstee-Klein Gent en Heirenbroek
Hoogbuul (Olen)	-

Portaal Lammerdries (Olen)	-
Geel Liessel (Geel)	Cumulatief effect met reeds bestaande terreinen, mobiliteit
Eindhoutsebaan (Meerhout, Laakdal, Geel)	Mobiliteit, zwaar verkeer
Ham (Ham)	Behandeld in aparte plan-MER (PL016)
Zwartenhoek (Ham)	Behandeld in aparte plan-MER (PL016)
Genenbos (Ham, Tessenderlo)	Invloed voor omwonenden
Ravenshout (Ham, Tessenderlo)	Invloed voor omwonenden
Ravenshout-Noord (Beringen)	Invloed voor omwonenden
Tervant (Beringen)	Invloed voor omwonenden => aparte plan-MER zal ingediend worden na de zomer
Kolenhaven Lummen (Heusden-Zolder, Lummen)	Ontsluiting (oost/westkant), verkeersafwikkeling, buffering, groene zones,... => hoewel oorspronkelijk niet voorzien in kennisgeving, zal ook voor dit gebied een gebiedsgerichte beoordeling opgenomen worden in het MER naar aanleiding van inspraakreacties
Zolder Lummen-Zuid (Lummen, Hasselt)	Vallei Voortbeek, versnippering, verkeersdruk, woningen, ... => plan-MER voor dit terrein zal geïntegreerd worden in dit globale plan-MER
Hasselt-Kanaal (Hasselt)	Ruimer dan bedrijventerrein, verschillende stedelijke functies
Genk-Zuid-West (Diepenbeek)	Woonkwaliteit, verkeersafwikkeling, gezondheidsonderzoek, ... => aparte plan-MER voor dit gebied wordt opgemaakt
Hermes (Genk)	Rekening houden met recente planinitiatieven, afbakening,... Cumulatieve opmerkingen gebieden rond Genk: rekening houden met uitgevoerde gezondheidsenquête, geluidsstudies, geuronderzoek, onderzoek naar fijn stof, enz.
Kaatsbeek N702 (Genk, Bilzen)	Corridorfunctie, bosgebied, geluidsoverlast, fijn stof, vallei Kaatsbeek, natuurwaarden, Ramsargebied, ... Cumulatieve effecten regio Genk
Sledderlo (Genk)	Zie cumulatieve opmerkingen gebieden rond Genk (bij Hermes)
Genk Zuid (Genk, Bilzen, Zutendaal)	Zie cumulatieve opmerkingen gebieden rond

	Genk (bij Hermes) Aanwezigheid Munsterbos, oppervlakte nakijken
Genk Zuid-Oost (Zutendaal)	Zie cumulatieve opmerkingen gebieden rond Genk (bij Hermes) Munsterbos, inrichting, buffering, waterafvoer, versnippering, ... => plan-MER voor dit gebied zal geïntegreerd worden in globale plan-MER van ENA
EBEMA (Zutendaal)	Bezoensbeek, waterafvoer, landschap,.. => vroeger project-MER opgemaakt, maar mogelijk niet meer relevant of nuttig voor milieubeoordeling van dit gebied. Indien dit zo is, gebiedsgerichte milieubeoordeling in dit globaal ENA plan-MER
Lanaken (Lanaken)	Ecologisch belangrijke depressie van Lisdodde en Riet, groene corridor Informatie Albertknoop gebruiken indien relevant.
Lanaekerveld (Lanaken)	Mobiliteit, kop van zouwdal, grensoverschrijdende effecten, ... Informatie Albertknoop gebruiken indien relevant.

Opmerking: relevante milieueffecten die hier niet vermeld worden, maar die toch naar voor zouden komen uit het milieuonderzoek, dienen uiteraard meegenomen te worden in de globale beoordeling in het MER.

8. Leemten in de kennis

Het MER dient opgave te doen van de leemten in kennis die tijdens het uitvoeren van het onderzoek werden vastgesteld. Deze leemten kunnen opgedeeld worden naar aard van de leemte waarbij dan onderscheid dient gemaakt te worden tussen leemten met betrekking tot het plan , betreffende inventarisatie en aangaande methodologie en inzicht.

Het MER zal eveneens aangeven hoe met deze leemten is omgegaan en hoe zij kunnen doorwerken naar de besluitvorming.

9. Monitoring en evaluatie

In het MER zal per discipline aangegeven worden of er eventueel opvolgingsmaatregelen voor te stellen zijn, bijvoorbeeld vanuit de diverse reglementeringen of vanuit de leemte in de kennis. Het MER zal ook aangeven welke maatregelen er dienen genomen te worden indien monitoringresultaten uitwijzen dat er toch nog negatieve te milderende effecten optreden. Omdat monitoring ook een gevolg kan zijn van een "Leemte in de kennis" is het uiteraard logisch om het hoofdstuk m.b.t. de postevaluatie/monitoring na het hoofdstuk m.b.t. de leemten in kennis in het MER in te lassen.

Binnen een plan-MER kan in een dergelijk deel ook best aangegeven worden welke informatie er reeds dient verzameld te worden in functie van een later op te stellen project-MER (of een verzoek tot ontheffing) om bijvoorbeeld een deel van de leemte in de kennis in te vullen.

10. Globale evaluatie van voorgenomen plan en alternatieven

In een afzonderlijk deel zal het rapport een discipline/receptor-overschrijdende, leesbare samenvatting geven over de verwachte gevolgen voor het milieu en hoe en in welke mate de voorgestelde maatregelen deze kunnen milderende.

De synthese zal duidelijk over de verschillende disciplines/receptoren heen aangeven wat het resultaat van de afweging van de verschillende disciplines/receptoren t.o.v. elkaar is om tot een voor het milieu best haalbare voorstel of combinatie van voorstellen te komen.

De milderende maatregelen die voorgesteld zijn vanuit verschillende disciplines/receptoren zullen discipline overschrijdend t.o.v. elkaar afgewogen worden. Bij de milderende maatregelen dient in de mate van het mogelijke aangegeven te worden waar deze zullen/kunnen doorwerken (vb. in de stedenbouwkundige voorschriften van RUP, van de toelichtingsnota of op het niveau van de stedenbouwkundige vergunning,...).

De elementen welke noodzakelijk zijn voor de "Watertoets" uit het Decreet Integraal Waterbeheer zullen hierin duidelijk opgenomen worden, net zoals de conclusies van de Passende Beoordelingen.

11. Niet-technische samenvatting

De niet-technische samenvatting vormt een afzonderlijk leesbaar deel van het rapport dat de essentie van de overige delen beknopt en correct weergeeft. De tekst moet zodanig geschreven zijn dat hij begrijpelijk is voor een gemiddelde burger. Figuren, kaarten of tekeningen dienen ter ondersteuning van de tekst in deze samenvatting te zijn opgenomen. Deze niet-technische samenvatting wordt bij het indienen van de definitieve versie tevens in digitale vorm aangeleverd.

Brussel, 28 mei 2008,

Het afdelingshoofd,

Paul Van Snick
Algemeen directeur
Afdelingshoofd AMNEB

Bijlagen

Bekendmaking via een advertentie in Het Belang van Limburg en Het Laatste Nieuws, editie Antwerpen.

Aantal inspraakreacties: 40

Lijst van de aangeschreven administraties, overheidsinstellingen, openbare besturen die reageerden (schriftelijk of op de richtlijnenvergadering) en waarmee rekening werd gehouden in deze richtlijnen:

- Agentschap voor Natuur en Bos, buitendienst Limburg (contactpersoon Katia Nagels)
- Agentschap voor Natuur en Bos, buitendienst Antwerpen (contactpersoon Daniel Josten)
- Agentschap voor Natuur en Bos, hoofdbestuur (contactpersoon Hilde Naessens)
- MOW, afdeling Beleid Mobiliteit en Verkeersveiligheid, Wegen en Verkeer Limburg (contactpersoon Sven Lieten)
- LV, afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling (contactpersoon Lieve Vandebroeck)
- Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed (contactpersoon Mira Van Olmen)
- LNE, Afdeling lucht, hinder, risicobeheer, milieu en gezondheid, dienst hinder en risicobeheer (contactpersonen Gunther Van Broeck en Jeroen Lavrijsen)
- OVAM (contactpersoon Natalie Hoffmann)
- Stad Antwerpen (contactpersoon Luc De Houwer)
- Gemeente Beringen (contactpersoon: Peter Douven)
- Stad Bilzen (contactpersoon: Filip Konings)
- Gemeente Diepenbeek (contactpersoon: Freddy Lambrichts)
- Stad Geel (contactpersoon: Tessa Van den Schoot)
- Stad Genk (contactpersoon: Robrecht Exelmans)
- Gemeente Grobbendonk (contactpersoon: Luc Van Vlasselaer)
- Stad Hasselt (contactpersoon: Alena Libens)
- Stad Herentals (contactpersoon: Romy Leysen)
- Gemeente Heusden-Zolder (contactpersoon: Els Jennen)
- Gemeente Lanaken (contactpersoon: Patrick Vansomeren)
- Gemeente Lummen (contactpersoon: Lien Vandenbosch)
- Gemeente Meerhout (contactpersoon: Tina Stesses)
- Gemeente Ranst (contactpersoon: Claudine Desmet)
- Gemeente Schilde (contactpersoon: Els Van den Bergh)
- Gemeente Schoten (contactpersoon: Liesbeth Goris)
- Gemeente Westerlo (contactpersoon: Annie Verachtert)
- Gemeente Wijnegem (contactpersoon: Jef Biron)
- Gemeente Wommelgem (milieuraad (contactpersoon Alain Molinard) en gecoro)
- Gemeente Zutendaal (contactpersoon Frans Beckers)
- Provinciale Mina-Raad Antwerpen

- Provincie Antwerpen (contactpersoon: Hilde Van Look)
- Provincie Limburg, België (contactpersoon: Sonja Jacobs)
- Provincie Limburg, Nederland (contactpersoon: L. Roomans)
- Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen (contactpersoon: Guy Janssens)
- NV De Scheepvaart (contactpersoon: Peter Rentmeesters)
- Boerenbond
- Natuurpunt

Lijst van de administraties, overheidsinstellingen en openbare besturen die hebben laten weten **geen opmerkingen** te hebben op de inhoudsafbakening en methodologie **of** die zich **verontschuldigd** hebben voor de vergadering. Deze instanties zullen een ontwerptekst van het MER ontvangen:

- Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud (contactpersoon Viviane Panné)
- LNE, Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen, Dienst natuurlijke rijkdommen (contactpersoon Bea Lebegge)

Lijst van de administraties, overheidsinstellingen en openbare besturen die geen opmerkingen hebben gegeven, maar die toch een ontwerptekst van het MER zullen ontvangen:

- Gemeente Ham
- Gemeente Laakdal
- Gemeente Olen
- Gemeente Tessenderlo
- Gemeente Zandhoven
- LNE, Afdeling lucht, hinder, risicobeheer, milieu en gezondheid, Dienst Lucht
- Agentschap Zorg en Gezondheid, Afdeling Toezicht Volksgezondheid, buitendienst Antwerpen
- Agentschap Zorg en Gezondheid, Afdeling Toezicht Volksgezondheid, buitendienst Limburg

Er dienen dus in totaal 48 (2 voor de dienst Mer) exemplaren van de ontwerptekst voorzien te worden.